Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, 1938 pavasaris, iš Kauno – į Tilžę

Mielas Juozapai, / Mano mechanikas meisteris (Benesevičius) Fordą Junior baisiai keikia…

Mielas Juozapai,

Mano mechanikas meisteris (Benesevičius [1]) Fordą Junior [2] baisiai keikia (turi tokį jo pažįstamas daktaras – nuolatinis jo klientas). Keikimo priežastys: a) Fordo karoserija labai greit išklęra – per daug masinė, standartinė gamyba, po kelių 1 000 kilometrų visas kuzovas girgždės ir brazdės, – ir tai tiek; b) F. Junior ir motoras visai menkas, – apmokamos vos 4 jėgos, – mūsų keliams limuzinui tai per maža. Kiek gausi kur smėlio – ir pradės motoras žagsėti, o mašina – trūkčioti. c) Visiškai bloga amortizacija, – tie skersiniai Fordo resoriai seniai žinomi; nauja mašina eina šiaip dar taip, bet kiek padėvėta – baisiai krato. Tikrai, tie skersiniai resoriai labai nepatogus daiktas (kitos mašinos turi 4 resorius, o Fordas Junior, kaip ir seni modeliai, – tik du). Fordą galima pirkti tik didelę mašiną (kaip Birutavičiaus [3] ar Kipro Petrausko [4]), bet nieku būdu ne mažą tipą, ne Junior. Sako, kiek pavažinėjęs, su F. Junior – prasikeiksi. Ir aš tam pritariu. Vinc. Rastenis [5] turėjo tokį Fordą – už kilometro girdėjos, kaip barška. Benesevičius sako net tas paršyvas „Adler“ – geresnis už tokį Fordą. Prancūziškų mažų mašinų Benesevičius taip pat nepataria, – gražiai atrodo, bet veža blogai. Iš tokių mažo tipo mašinų jis pataria Opel Olympia (tokią turi ir jis pats, ir K. Glinskis [6]), – sako, tai geriausia. Tai amerikoniška esanti gamyba, nors ir Vokietijoje. Gražiai atrodo, puikus motoras, hidrauliniai stabdžiai, gera amortizacija, o Vokietijoje pirkdamas tu visai pigiai gautum. Opel Olympia turi 6 apmokos jėgos (išvysto 35–36), vadinas, jau daug stipresnė už Fordą. Limuzinui, 4 žmonėms važiuojant, reikia 6 apmokamų jėgų. (Birutavičius turėjo limuziną Opelį su 5 jėgom – ir keikės, kad per silpnas). [1r] // [1v] //

Kalbėjau su Mikšiu [7]. Jis sutinka, žinoma, statyti, – sako, suprantama, kad norisi šiek tiek ir uždirbti. Bet neturėdamas braižinio jis kainos negalėtų pasakyti. Priklauso gi – nuo įrengimo, nuo išbaigimo, nuo medžiagos ir darbo rūšies. Su sklypo vandeniu toks reikalas. Ir aš savo sklype bandžiau – 1/2 metro pasirodė vanduo. Bet kai kasė pamatus – iškasė 1 metrą – vandens nebuvo (tik trupučiukas). Dabar tavo sklype: pernai Mikšys vedė vandentiekį, iškasė griovį, 1,9 metr. gilumo – vandens nebuvo nė lašo. Tai – nedidelė bėda, jei ir būtų ar atsirastų arčiau vanduo. Bet didelė bėda – tai kanalizacijos problema. Ją besprendžiant – teks gerokai galva palaužyti ir tai gali kiek daugiau kainuoti. Kol kas ir Mikšys negalėjo pasakyti, kaip tai teks padaryti. Mūsų krautuvininkas pasakojo, kad per 1 dieną pas jį buvo užėję apie 20–30 žmonių, klausinėjos parduodamų sklypų, – paklausa yra, parduoti sklypą galima, tiktai pirkti dabar jau sunku. Reikėtų ir didesni pinigai mokėti, ir gauti mažiau palankios sąlygos. Tavo architektoriaus paraginti aš nesugebėsiu, rašyk Bulotai [8], kad spaustų, o tai, latrai, labai nutęs [9]. Juk patvirtinimas užims ne mažiau 2 savaičių. Tavo architektas daro tik „eskizą“ – planą, o kur gi kurgi darbo braižiniai, – juk tai labai didelis darbas!

Aš jau pamatus įpusėjau, o kaip šiandie Būgiuose turėjo pradėt namus „ręsti“.

Labų dienų tau [10] ir p. Bronei [11] nuo mūsų visų.

Balys [12]

P. S. Radio auto nepatartina: viena – blogai skamba, tai žaislas, o antra, važiuojant klausyti: garantija, kad pateksi į griovį. [2r] // [2v] //

KOMENTARAI

[1] Bronius Benesevičius (g. 1907) – automechanikas. Jis turėjo automobilių ir mechanikos dirbtuves Kaune, Linksmadvaryje, Universiteto gatvėje 7.

[2] Juozapas Sruoga, 1937-05-03 pardavęs seną automobilį, planavo įsigyti naują. Todėl jis prašė brolio Balio Sruogos pasidalyti nuomone apie išsakytus ketinimus:

„Prieš keletą dienų teko matyti ir išmėginti žymiai mažesnį auto (34 PS) – „Fordą“, bet ne vokišką (man tvirtino, kad tai angliškas, bet aš manau, kad tai buvo iš Kopenhagos). Tas automobiliukas man ir mano žmonai labai patiko. Jame yra vietos sėdėti 4 dideliems žmonėms. Aš lengvai ir patogiai telpu tiek prie vairo, tiek užpakaly. Kaina 5 970 litų; atmetus muitą liktų apie 5 000 litų. Tikiuosiu už parduotą auto nusipirkti tokį „Fordą“ ir dar kišenėj litų 2 000 Lt.

[PS] Tu su automobiliais turi daugiau patyrimų. Man atrodo, kad 34 PS 4 cilinderių „Fordas“ turėtų būti visai neblogas. Kaip sakau, aš jį galėčiau gauti už 5 000 litų. Tik kaip jo laikysena, ar greit jis gali susidėvėti ir pradėt gesti? Gal yra geresnių už tą kainą? Vokiškų aš griežtai nenoriu. –

Gali būt ir kitos firmos turi automobilių už tokią kainą, bet, mat, patys automobiliai yra per maži. Tas gi „Ford Junior de Luxe“ su 4 durimis, mano ūgiui kaip tik tinkamas. Aš labai prašyčiau, kad tu pasakytum savo ir savo pažįstamų nuomonę (gal tu galėtum atsiklausti nuomonės savo monterio Benesevičiaus?). Benzino jis nevavartoja apie 10 litrų – 100 klm. Greitis iki 140 klm. į val. Viduje išmuštas oda. – Tokį galima ir Lietuvoje laikyti. – Daug patogumų. Batarėja prieky aukštai; instrumentai irgi prieky aukštai. Benzino bakas užrakinamas. Atsargos ratas užpakaly apačioj. Mes esame labai patenkinti, kad pardavėme seną už savo kainą. – Labai lauksiu iš tavęs žinių, sklypo ir auto reikalais. Kaip Adolpo reikalai?“

Brolis Juozapas (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1937-05-03, [rankraštis], in: LLTI BR, f. 53, b. 857, l. 1r–v).

[3] Stasys Birutis (Birutavičius) (1893–1972) – karininkas inžinierius, pulkininkas. Nuo 1935 m. Ginklavimo valdybos Artilerijos komiteto Gamybos skyriaus viršininkas.

[4] Kipras Petrauskas (1885–1968) – 1920–1958 m. operos teatro dainininkas (tenoras), pedagogas.

[5] Vincas Rastenis (1905–1982) – teisininkas, žurnalistas. 1937–1938 m. *Pažangos* bendrovės direktorius.

[6] Konstantinas Glinskis (1886–1938) – aktorius, režisierius, pedagogas. Nuo 1922 m. Valstybės teatro režisierius ir aktorius.

[7] Liudas Mikšys (1888–1968) – statybos inžinierius, hidrotechnikos ir vandentiekio specialistas. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje gatvėje Nr. 3 savininkas.

[8] Kęstutis Bulota (1896–1941) – inžinierius statybininkas. 1938 m. Kauno miesto savivaldybės Statybos skyriaus inžinierius, nuo jo sprendimų priklausė visų Kauno privačių namų statybos planų, projektų, leidimų pasirašymas ir tvirtinimas.

[9] Ekspresyvi Balio Sruogos frazė nukreipta prieš Kauno savivaldybės biurokratus, kurie dėl statybų bumo vilkindavo procesą, todėl leidimų ir planų tvirtinimas užtrukdavo. Inžinieriai statybininkai kartu su architektais rūpindavosi dokumentacija, jie turėdavo pažįstamų savivaldoje, todėl galėdavo paspartinti procedūrą.

[10] Juozapas Sruoga (1886–1957) – vyriausiasis Balio Sruogos brolis. Teisininkas, diplomatas, URM tarnautojas. 1934–1940 m. Lietuvos konsulas Tilžėje.

[11] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Juozapo Sruogos žmona, sklypo Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje Nr. 7A, savininkė.

[12] Balys Sruoga (1896–1947) – Juozapo Sruogos brolis, Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas; nuo 1932 m. – profesorius.